

С.М. Бервено¹, О.В. Бервено², В.Ю. Злобін²¹Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна²Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕРІВНОСТІ КРИЗЬ ПРИЗМУ МІГРАЦІЇ

У статті розглянуто основні сучасні тренди соціально-економічної нерівності, серед яких одним із вагомих є міжнародна міграція. Обґрунтовано, що соціально-економічна нерівність та міграція є взаємопов'язаними процесами, що мають тісні та суперечливі взаємозв'язки. Доведено, що при правильному використанні потенціалу міжнародної міграції держава може досягти скорочення нерівності, в інших випадках міграція негативно позначається на рівні нерівності.

Ключові слова: нерівність, соціально-економічна нерівність, фактори та наслідки соціально-економічної нерівності, міжнародна міграція, міграційні тенденції.

Постановка проблеми

Однією з найактуальніших глобальних економічних проблем є зростаюча соціально-економічна нерівність. Вона поглиблюється, набуває нових форм та змістів і панує в різноманітних сферах людського буття, панує як в середині країн, так й між країнами. Недаремно 2023 рік було проголошено дослідниками, що працюють над Світовою доповідь про нерівність роком нерівності [1]. Для країн, які ледве оговтались від втрат, спричинених пандемією COVID-19, загострення нерівності під впливом кризи спричиненої пандемією стало додатковими складним викликом.

Фахівці визначають нерівність сучасною загрозою світового масштабу і вкрай занепокоєні тим, що вона продовжує зростати. В останньому звіті Oxfam «Виживання найбагатших» [2] зазначається, що протягом років пандемії переважну більшість (63%) нових багатств отримав лише один відсоток найбагатших людей світу.

Останні роки ситуація з нерівністю у світі, з нерівністю в окремих країнах та регіонах загострюється. Відбувається посилення нерівності у різноманітних її формах та виявах, про що свідчать й довгострокові тренди: з останньої чверті XX століття нерівність зростає як у світовому вимірі, так й в значній частці країн світу. Зростання світової нерівності дозволяє говорити про новий феномен - глобальну нерівність (Б. Міланович [3]). Саме зростання нерівності в розподілі доходів в рамках світового господарства дозволяє стверджувати про настання так званої глобальної нерівності, яка є чималою загрозою стійкого розвитку світового господарства та його окремих суб'єктів. Все це безперечно свідчить про актуальність пошуку нових

підходів до організації соціально-економічного устрою глобалізованого світу, формування соціальної орієнтації світової та національних політик з метою збереження соціальної рівноваги й забезпечення прийнятного рівня нерівності узгодженого із принципами соціальної справедливості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Нерівність з'являється з формуванням перших соціальних структур і супроводжує людство протягом всієї його еволюції. Тому коріння її наукового осмислення можна знайти ще в стародавніх дослідженнях мисливців. Оскільки нерівність пронизує всі сторони людського буття, розуміння її сутності, причин та можливих наслідків турбувало науковців протягом всього періоду наукового осмислення світу. Й до наших часів дискусії щодо причин та наслідків нерівності не тільки не припиняються, а й набувають додаткової гостроти. Причини, фактори, прояви та наслідки соціально-економічної нерівності приваблюють увагу науковців різних галузей знань. Серед сучасних дослідників, яким вдалося, на наш погляд, провести найбільш системні дослідження проблеми нерівності в глобалізованому світі, особливу увагу привертають Б. Міланович [3] та Дж. Стігліц [4]. Важливе значення мають також роботи колективу дослідників, що працюють над підготовкою доповідей про нерівність у світі [5] тощо. Але ще багато аспектів та новітніх трендів соціально-економічної нерівності не отримали повноцінного висвітлення у науковій літературі. Зокрема недостатньо дослідженими залишається проблема взаємозв'язку соціально-економічної нерівності та міграційних тенденцій.

Мета статті

Метою статті є розкриття взаємозв'язку між складними феноменами сьогодення – соціально-економічною нерівністю та міграційними зрушеннями в глобалізованому світі.

Виклад основного матеріалу

На сучасному етапі розвитку поступово відбувається переорієнтація економіки на соціальні цілі, що особливо актуалізує питання якості життя населення. І зростаюча надлишкова нерівність у розподілі доходів та соціальних благ розглядається однією з найбільших загроз людському добробуту. Тому проблематика осмислення причин високого рівня нерівності отримує додаткової актуальності. Про цей факт безперечно свідчать кількість та якість сучасних наукових досліджень цієї проблеми, у тому числі досліджень відзначених нобелівською премією. Хоча можливість економічної рівності у сучасному суспільстві, як свідчить історичний досвід, більшістю економістів підвергається сумніву, але забезпечення рівня благополучного та комфортного життя для своїх громадян має стати основним завданням державної політики країн.

Як вже зазначалося, проблема нерівності у суспільстві одна із найгостріших як економічної науки, так всього людства. На сьогоднішній день один відсоток найбагатших жителів Землі володіє статком удвічі більшим ніж решта населення планети - з 2020 року 1% найбагатших заробив майже удвічі більше, ніж решта світу. За даними фонду Oxfam International сотні мільйонів людей по всьому світу стикаються з неможливим зростанням вартості життя [1].

Економічна нерівність в умовах надлишку економічних ресурсів з'явилася ще ранніх етапах розвитку людства і по різному оцінювалася на різних етапах розвитку людської цивілізації. Майнова нерівність довгий час пов'язувалася з працевитістю та талантами, які мала людина. Саме Карл Маркс першим з економістів поставив проблему нерівності розподілу доходів, пов'язавши її з експлуатацією найманих працівників.

Нерівність супроводжую розвиток соціально-економічних систем на всіх їх історичних етапах. Бо з самого початку людської цивілізації люди проявляли свою неоднаковість різним внеском в «суспільну скарбницю», створюючи різні вартості та постійно удосконалюючи поділ праці. Тому з часів відособлення виробників нерівність стала проявлятися в отримуваних доходах. Ринкові ж принципи формування доходів населення передбачають конкурентне використання всіх ресурсів, що призводить до ще більшої стратифікації кількості й якості доходів. На думку більшості

дослідників нерівність є прийнятною і навіть мотивуючою, коли мова йде нерівність в продуктивності праці – хто виробляю більше, той справедливо отримує більший дохід. Така нерівність органічно вплетена в ринкову систему та виступає фактором її економічної ефективності [6].

Сьогодні нерівність у розподілі доходів вийшла за допустимі рамки і перетворилася на серйозну перешкоду на шляху економічного розвитку, джерело серйозного напруження в суспільстві, чинник, що знижує якість життя населення. Несправедлива нерівність доходів населення є деструктивною, тому вона згубно впливає на суспільний добробут, сприяє соціальному розшаруванню суспільства, його поляризації та зниженню соціальної згуртованості.

Слід зазначити, що багато вітчизняних та зарубіжних дослідників вважають основним гальмом формування середнього класу саме надлишкову нерівність як основну загрозу сучасного етапу розвитку соціально-економічних систем і середовище виникнення додаткових ризиків і проблем. Так, в дослідженні «Нерівність доходів і соціальна дисфункція» [7] виявлено кореляцію диференціації доходів і деяких соціальних явищ, зокрема між нерівністю й тривалістю життя в країнах з високою диференціацією доходів: середня тривалість життя виявилася на 5-10 років нижча за аналогічний показник в країнах з помірною і низькою диференціацією. У своєму останньому дослідженні «Ціна нерівності. Чим розшарування загрожує нашому майбутньому» Нобелівський лауреат з економіки Дж. Стігліц зазначає, що у всьому світі зростає занепокоєння, яке викликане зростанням нерівності та обмеженням можливостей. Нерівність слугую розриву соціальної тканини суспільства і стає основним джерелом чисельних соціальних конфліктів. Ці споріднені тенденції згубно відбиваються на економіки і всіх суспільних процесах [4]. Нерівність є тим руйнівним механізмом, що краще ніж зовнішні загрози спроможній впоратися з руйнуванням цілісності соціально-економічної системи. Ми також вважаємо, що нерівність має тісні кореляції з якістю життя населення. В тих країнах, де нерівність має менш виражений характер якості життя населення є більш задовільною. Такого висновку можна дістатися проаналізувавши показники коефіцієнту Джині по групах країн з різним рівнем людського розвитку, які наводяться Всесвітнім банком. Для країн з високим і дуже високим рівнем людського розвитку характерний менший рівень диференціації населення, чим для країн з середнім і низьким рівнем людського розвитку [8].

Нерівність має чисельні причина та прояви, різноманітні форми. Зростання нерівності

відбувається на основі концентрації доходів. Багаті отримують в свої руки все більшу частку доходів, що сприяє їх подальшому легкому збагаченню і одночасно ускладнює цей процес для інших верств населення. Сьогодні основними чинниками нерівності є також тенденція монополізації, ухилення від сплати податків заможною частиною населення, зниження прогресивності оподаткування, ослаблення впливу профспілок. Ще однією вагомою причиною зростання нерівності є випередження темпів зростання інфляції по відношенню до зростання заробітних плат, що знижує реальні доходи робітників. Цю тенденцію доводять автори звіту з нерівності [2], обґрунтовуючи, що натомість корпорації навпаки заробляють на зростанні цін додаткові надприбутки. Все більше доказів вказує на те, що прибутки компаній є значним рушієм інфляції. Компанії не тільки перекладають збільшені витрати на споживачів, але й заробляють на кризі, використовуючи її як ширму для встановлення ще вищих цін, роблячи вже багатих ще багатшими.

При високому рівні нерівності, коли вона перетинає продуктивні межі, стає надмірною, знижується здатність до розвитку, поглиблюються економічні та соціальні бар'єри, що в довгостроковому тренді згубно відбивається на стані всієї соціально-економічної системи. Зростанням нерівності зменшує потенційні можливості розвитку як окремих особистостей, так і цілих країн.

В умовах кризи відбувається ще більше посилення нерівності. Будь-яка економічна криза, особливо глобального масштабу, призводить до того, що звичайні люди стають першими в черзі до скорочення зарплати та втрати роботи. Аналіз Oxfam показує, що принаймні 1,7 мільярда працівників у всьому світі в 2022 році зазнали реального скорочення зарплати, що ускладнило прогонування їхніх сімей [2].

Нобелівський лауреат Дж. Стігліц стверджує, що нерівність є одночасно причиною і наслідком неспроможності політичної системи та посилює нестабільність економічної системи [4]; Т. Пікетті має власний погляд на це питання, наполягаючи, що «нерівність - це ріка минулих втрат накопиченого багатства, тече швидше, ніж зростання виробництва і заробітної плати, і нерівність відображає фундаментальне логічне протиріччя» [9, с. 144].

В сьогоденних реаліях зростання нерівності, розширення її форм, проявів та вимірів, наочно демонструє широкий спектр негативних наслідків її надмірного рівня. Б. Міланович, зазначаючи циклічний характер глобальної нерівності, перелічує основні фактори її сплеску: війни, епідемії, технологічні революції, зміни системи перерозподілу доходів, доступність освіти, демографічна та гендерна структура тощо [3].

Проблеми поглиблення економічної нерівності на сучасному етапі розвитку притаманні переважній більшості країн світу, навіть благополучній у цьому сенсі Європі [2]. Нерівність є важливою пріоритетною темою у співпраці європейських країн. Європейська політика переважно зосереджується на вертикальній нерівності - нерівності доходів, хоча горизонтальні виміри (гендерна нерівність, цифрова нерівність) також знаходять відображення в політичних доктринах. Європейський Союз має низку стратегій і докладних вказівок щодо зменшення нерівності у партнерстві з іншими міжнародними агентствами розвитку. Скорочення також є пріоритетною ціллю [10].

Відповідно до звіту Європейської Комісії «Україна 2023» [11], нерівність у доходах населення в Україні за попередні роки є низькою порівняно з країнами Європейського Союзу. Але багато дослідників вважають, що офіційна статистика не відбиває реального рівня нерівності в Україні [8].

Історичний досвід показав, що скорочення чисельності населення у зв'язку з епідеміями; розрив економічних зв'язків, викликаний війнами, викликають скорочення економічної нерівності. Але через якийсь час концентрація капіталу знову починає наростати.

Нерівність створює порочне коло - самопідтримуюче середовище, в якому діти багатих успадковують багатство, а діти бідних, відповідно, бідність.

В останній доповіді ООН щодо розвитку названо чотири головні тенденції, або «мегатренди», що впливають на рівень нерівності в усьому світі. Це – технологічні інновації, зміна клімату, урбанізація та міжнародна міграція [12]. Нас насамперед цікавить такий мегатренд як міграція, тому, окресливши основні тенденції соціально-економічної нерівності у світі, зупинимось тепер на їх взаємозв'язку.

Слід зазначити, що зв'язок міграції та нерівності є складним та суперечливим. Перш за все, сама по собі нерівність є основою, що породжує міграцію.

Переважає більшість дослідників вважає, що головним чинником міграції є нерівність у різних сферах між країнами, й люди здебільшого виїжджають задля отримання вищих заробітних плат, а також через відсутність бачення кращого майбутнього у власній державі [13].

Міжнародна міграція є невід'ємною складовою для всіх країн світу. Одні країни експортують людські ресурси, інші імпортують, а частина країн залучена у різноспрямовані потоки, приймаючи і відправляючи людей. На сьогоднішній день світ зіткнувся з великим напливом мігрантів, що може змінити стан усієї світової спільноти.

Засновником міграційної теорії прийнято

вважати Е. Равенштейна, який був автором перших законів міграції. Саме цей англійський дослідник вперше довів що в основі міграційних настроїв лежать переважно економічні причини. Протягом тривалого часу міжнародна міграція інтерпретувалася як наслідок диспропорцій розвитку між країнами, викликаних поширенням капіталістичних відносин. Нерівність визнавалася фактором, що спричиняє та посилює нерівність. Так концепція залежного розвитку розглядає міжнародну міграцію не просто як явище небажане для менш розвинених економіки, що закріплює залежність та відсталість [14; 15].

Сучасний поділ світу на «ядро» та «периферію» з концентрацією ресурсів у першій групі визнається дослідниками основою зростаючої нерівності. І він же породжує прагнення людей до пошуків кращої долі. В основі мотивів міграції лежить різниця в заробітній платі та можливості працевлаштування, гендерні профілі країн, демографічні чинники та інше. Так, наприклад, диспропорції в гендерній структурі населення водночас з невеликими економічними перспективами дуже часто призводять до міграції.

Збільшення міжнародних міграційних потоків посилює нерівність по всьому світу. Звісно що не тільки структурні відмінності в економіках різних країн є однозначним мотивом міграції, тому іноді міграція відбувається з країн з більш високим середнім рівнем заробітної плати в країни з меншим рівнем. Зрозуміло, що залежність між різницею у рівнях оплати праці між країнами та інтенсивністю міграційних потоків є складною, не лінійною. Міграція в невеликих масштабах найчастіше є позитивним глобальним явищем – вона стимулює економічне зростання, сприяє скороченню масштабів нерівності та зміцненню зв'язків між різними спільнотами, а також допомагає долати демографічні проблеми, спричинені нерівномірним зростанням та скороченням населення. Без трудових мігрантів життєво важливі сектори економіки багатьох приймаючих країн відчували б гостру нестачу робочої сили. Міжнародна міграція також може мати позитивний вплив на демографічні перспективи приймаючих країн [16]. Міграція дає певні переваги будь-якому відкритому суспільству, яке у середньостроковій чи довгостроковій перспективі витягує певну вигоду з новаторських ідей мігрантів у економіці, а й також у соціальній сфері та культурі. Але такий позитивний вплив різко нівелюється у разі зростання її масштабів.

Масова міграція здатна порушити соціально-економічний баланс приймаючої країни - зростання внутрішнього безробіття, диспропорції ринку праці, зниження рівня оплати праці під впливом посилення конкуренції. Використання дешевої робочої сили (а

саме так оцінюється праця мігрантів) найчастіше призводить до зниження продуктивності та ефективності праці. Масова міграція призводить і до масових економічних правопорушень (тіньова зайнятість, незаконні фінансові операції, контрабанда).

Нерівність між країнами в свою чергу посилює «відтік мізків» з менш розвинених країн, адже збільшення перспектив працевлаштування за кордоном відповідно до рівня освіти та професійної підготовки ще більше стимулює довгострокову зовнішню міграцію. Тим самим створюються умови постійного відтворення диспропорцій розвитку між країнами світу, посилюючи соціально-економічну нерівність як між країнами, так і в середині країн.

Таким чином міжнародна міграція, з одного боку, є фактором глобальної нерівності, а з іншого, при правильному управлінні може стати важливим інструментом її скорочення, але для цього необхідно правильно використовувати її потенціал.

Висновки

Однією з найактуальніших глобальних економічних проблем є зростаюча соціально-економічна нерівність. Вона поглиблюється, набуває нових форм та змістів і панує в різноманітних сферах людського буття, панує як в середині країн, так й між країнами.

Фахівці визначають нерівність сучасною загрозою світового масштабу і вкрай занепокоєні тим, що вона має тенденцію до зростання. Сьогодні нерівність у розподілі доходів вийшла за допустимі рамки і перетворилася на серйозну перешкоду на шляху економічного розвитку, джерело серйозного напруження в суспільстві, чинник, що знижує якість життя населення. Несправедлива нерівність доходів населення є деструктивною, тому вона згубно впливає на суспільний добробут, сприяє соціальному розшаруванню, поляризації та зниженню соціальної згуртованості суспільства.

Нерівність слугує розриву соціальної тканини суспільства і стає основним джерелом чисельних соціальних конфліктів. Нерівність є тим руйнівним механізмом, що краще ніж зовнішні загрози спроможній впоратися з руйнуванням цілісності соціально-економічної системи.

Зростання нерівності пов'язано з концентрацією доходів і багатства у вищих класах, тенденцією монополізації, ухиленням від сплати податків заможною частиною населення, зниженням прогресивності оподаткування, ослабленням впливу профспілок, випередженням темпів підвищення заробітної плати зростанням інфляції.

При високому рівні нерівності, коли вона перетинає продуктивні межі, стає надмірною, знижується здатність до розвитку, поглиблюються

економічні та соціальні бар'єри, що в довгостроковому тренді згубно відбивається на стані всієї соціально-економічної системи. Зростанням нерівності зменшує потенційні можливості розвитку як окремих особистостей, так і цілих країн. В умовах кризи відбувається ще більше посилення нерівності. Нерівність створює порочне коло - самопідтримуюче середовище, в якому діти багатих успадковують багатство, а діти бідних, відповідно, бідність.

Нерівність є основою, що породжує міграцію. Зв'язок міграції та нерівності є складним та суперечливим. В основі мотивів міграції лежить різниця в заробітній платі та можливості працевлаштування, гендерні профілі країн, демографічні чинники. Залежність між різницею у рівнях оплати праці між країнами та інтенсивністю міграційних потоків є складною, не лінійною.

Міграція в невеликих масштабах найчастіше є позитивним глобальним явищем, але такий позитивний вплив різко нівелюється у разі зростання її масштабів. Міжнародна міграція, з одного боку, є фактором глобальної нерівності, а з іншого, при правильному управлінні може стати важливим інструментом її скорочення, але для цього необхідно правильно використовувати її потенціал.

Література

1. 2023 in Nine Charts: A Growing Inequality. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/12/18/2023-in-nine-charts-a-growing-inequality> (дата звернення: 01.03.2024).
2. Rushkoff D. *Survival of the Richest: Escape Fantasies of the Tech Billionaires*. Melbourne: Scribe Publications, 2022. 224 p.
3. Milanovic B. *Global Inequality: New Approach for Age of Globalization*. Harvard University Press, Belknap Press, 2016. 320 p.
4. Stiglitz J. *The Price of Inequality. How Today's Divided Society Endangers Our Future*. Penguin, 2013. 592 p.
5. World inequality report 2022. URL: https://wir2022.wid.world/www-site/uploads/2023/03/D_FINAL_WIL_RIM_RAPPORT_2303.pdf (дата звернення: 01.03.2024).
6. Москвіна А.О., Бєрвєно С.М. Інституційні фактори впливу на нерівність доходів: міжнародний досвід. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 6 (1). С. 49-55.
7. Wilkinson R.G., Pickett K.E. *Income Inequality and Social Dysfunction Annual Review of Sociology*. 2009. № 35. P. 493–511. URL: <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-070308-115926> (дата звернення: 01.03.2024).
8. Бєрвєно О.В. Вплив надмірної нерівності доходів на якість життя. *Проблеми економіки*. 2014. № 1. С. 304–308.
9. Piketty T. *Capital in the Twenty-First Century*. Harvard UP, 2017. 576 p.
10. *Poverty and Inequalities. Profiles*. 2024. Organisation for Economic Co-operation and Development. URL: [https://one.oecd.org/document/DCD\(2024\)22/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DCD(2024)22/en/pdf) (дата звернення: 01.03.2024).
11. *Ukraine 2023 Report*. European Commission. Commission Staff Working Document. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf (дата звернення: 01.03.2024).
12. 2024: Social Development in Times of Converging Crises: A Call for Global Action. World Social Report 2024. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/12/18/2023-in-nine-charts-a-growing-inequality>.
13. Haas H., Castles S., Miller M.J. *The Age of Migration*. 6th edition. London: Red Globe Press, 2020. URL: <https://www.amazon.com/Age-Migration-Stephen-Castles/dp/0230517846> (дата звернення: 01.03.2024).
14. *World Migration Report 2024*. International Organization for Migration. URL: <https://www.perlego.com/book/4416394/world-migration-report-2024-pdf> (дата звернення: 01.03.2024).
15. Шиманська К.В. Теоретичні засади дослідження процесів міжнародної міграції: аналіз розвитку та ключових положень міграційних теорій. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2017. № 1. С. 127–137.
16. Безуглий П. Г. Теоретичні засади дослідження міграційних процесів. *Політичне життя*. 2018. №1. С. 5–13. URL: <http://jpl.donnu.edu.ua/article/view/5915> (дата звернення: 01.03.2024).
17. Норовічук О.С., Прихненко М. І. Проблема міграції в сучасних міжнародних відносинах: науковий дискурс. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2020. С. 88-92.

References

1. 2023 in Nine Charts: A Growing Inequality (2023). Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/12/18/2023-in-nine-charts-a-growing-inequality>.
2. Rushkoff D. (2022). *Survival of the Richest: Escape Fantasies of the Tech Billionaires*. Melbourne: Scribe Publications
3. Milanovic B. (2016). *Global Inequality: New Approach for Age of Globalization*. Harvard University Press, Belknap Press.
4. Stiglitz J. (2013). *The Price of Inequality. How Today's Divided Society Endangers Our Future*. Penguin
5. World inequality report 2022. Retrieved from https://wir2022.wid.world/www-site/uploads/2023/03/D_FINAL_WIL_RIM_RAPPORT_2303.pdf.
6. Moskvina A.O., Berveno S.M. (2019). Instytutsiini faktory vplyvu na nerivnist dokhodiv: mizhnarodnyi dosvid. [Institutional factors influencing income inequality: international experience]. *Problems of a systems approach in economics*. 6 (1). 49-55. [In Ukrainian]
7. Wilkinson R.G., Pickett K.E. (2009). *Income Inequality and Social Dysfunction Annual Review of Sociology*. 35. 493–511. Retrieved from <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-070308-115926>
8. Berveno O.V. (2014). Vplyv nadmirnoi nerivnosti dokhodiv na yakist zhyttia. [The impact of excessive income inequality on the quality of life]. *Problems of economy*. 1. 304–308. [In Ukrainian]
9. Piketty T. (2017). *Capital in the Twenty-First Century*. Harvard UP
10. *Poverty and Inequalities. Profiles*. 2024. Organisation for Economic Co-operation and Development. Retrieved from [https://one.oecd.org/document/DCD\(2024\)22/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DCD(2024)22/en/pdf)
11. *Ukraine 2023 Report*. European Commission. Commission Staff Working Document. Retrieved from https://enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf
12. 2024: Social Development in Times of Converging Crises: A Call for Global Action. World Social Report 2024. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/12/18/2023-in-nine-charts-a-growing-inequality>.

- from <https://social.desa.un.org/publications/2024-world-social-report>
13. Haas H., Castles S., Miller M.J. (2020). The Age of Migration. 6th edition. London: Red Globe Press. Retrieved from <https://www.amazon.com/Age-Migration-Stephen-Castles/dp/0230517846>
14. World Migration Report 2024. International Organization for Migration. Retrieved from <https://www.perlego.com/book/4416394/world-migration-report-2024-pdf>
15. Shymanska K.V. (2017). Teoretychni zasady doslidzhennia protsesiv mizhnarodnoi mihratsii: analiz rozvytku ta kliuchovykh polozhen mihratsiinykh teorii [Theoretical principles of research into international migration processes: analysis of the development and key provisions of migration theories]. Bulletin of the Zhytomyr State Technological University. 1. 127–137. [In Ukrainian]
16. Bezuhlyi P.H. (2018). Teoretychni zasady doslidzhennia mihratsiinykh protsesiv [Theoretical principles of research into migration processes]. Political life. 1. 5–13. Retrieved from <http://jpl.donnu.edu.ua/article/view/5915> [In Ukrainian]
17. Norovichuk O.S., Prykhnenko M.I. (2020). Problema mihratsii v suchasnykh mizhnarodnykh vidnosynakh: naukovyi dyskurs [The problem of migration in modern international relations: scientific discourse]. Bulletin of the Student Scientific Society of the Vasyl Stus DonNU 88-92. [In Ukrainian].

Рецензент: д-р екон. наук, проф., зав. кафедри підприємництва та бізнес-адміністрування О.В. Димченко, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова Україна.

Автор: БЕРВЕНО Софія Миколаївна
аспірант кафедри економічної теорії та економічних методів управління
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail – sonyaberveno@gmail.com

Автор: БЕРВЕНО Оксана Володимирівна
доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail – bervenooksana@gmail.com
ID ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7187-4106>

Автор: ЗЛОБІН Віталій Юрійович
аспірант кафедри економічної теорії та міжнародної економіки
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
E-mail – Vitalii.Zlobin@kname.edu.ua

ANALYSIS OF SOCIO-ECONOMIC INEQUALITY THROUGH THE PRISM OF MIGRATION

S. Berveno¹, O. Berveno², V. Zlobin²

¹V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

²O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

One of the most pressing global economic problems is growing socio-economic inequality. It is deepening, acquiring new forms and meanings and reigns in various spheres of human existence, reigns both within countries and between countries. Experts define inequality as a modern threat of a global scale and are extremely concerned that it has a tendency to grow.

The phenomenon of inequality affects all components of social life, therefore, understanding the essence, causes and consequences of inequality begins with the emergence of science itself. Hundreds of generations have changed since those times, but discussions around the nature and consequences of inequality do not cease. Today, the problem of the relationship between socio-economic inequality and migration trends remains insufficiently studied.

The aim of the article is to reveal the relationship between the complex phenomena of today - socio-economic inequality and migration shifts in the globalized world. Today, inequality in income distribution has gone beyond acceptable limits and has become a serious obstacle to economic development, a source of serious tension in society, a factor that reduces the quality of life of the population.

Unfair inequality of incomes of the population has a detrimental effect on the quality of life due to the stratification of society into groups that differ in the level and structure of consumption, a certain subculture. Inequality serves to tear apart the social fabric of society and becomes the main source of numerous social conflicts.. Inequality is that destructive mechanism that is better than external threats able to cope with the destruction of the integrity of the socio-economic system.

The growth of inequality is associated with the concentration of income and wealth in the upper classes, the tendency to monopolization, tax evasion by the wealthy part of the population, a decrease in the progressivity of taxation, the weakening of the influence of trade unions, the outstripping of the pace of wage increases by inflation.

High levels of inequality reduce the ability of people, social groups and even countries to develop, deepening economic and social barriers and depriving societies of the potential for long-term development. Global inequality is cyclical, passing through wars, epidemics, technological revolutions, changes in access to education and redistribution of income.

Inequality creates a vicious circle - a self-sustaining environment in which the children of the rich inherit wealth, and the children of the poor, respectively, poverty. Inequality is the basis that generates migration. The relationship between migration and inequality is complex and contradictory.

The motives for migration are based on the difference in wages and employment opportunities, the gender profiles of countries, demographic factors. The correlation between the level of wage differences and the intensity of

migration is not linear.

Small-scale migration is often a positive global phenomenon, but such a positive impact is sharply reduced when its scale increases. International migration, on the one hand, is a factor in global inequality, and on the other hand, if properly managed, can become an important tool for its reduction, but for this it is necessary to properly use its potential.

Keywords: *inequality, socio-economic inequality, factors and consequences of socio-economic inequality, international migration, migration trends.*